Palendrių šv. Benedikto vienuolynas

2015 m. gegužės 22 d.

Romos Mišių istorija (18)

TRIDENTO SUSIRINKIMAS

Tridento Susirinkimas prasidėjo 1545 m. gruodžio 13 dieną. Eucharistinės sampratos diskusijai buvo pateikta dešimties klaidų sąrašas. Tos klaidos lietė realaus Kristaus buvimo sakramente klausimą, komuniją dviem pavidalais ir kitus aspektus, susijusius su komunija. Buvo nutarta, kad Mišių aukos klausimas bus aptariamas ne kartu su kitais, o tik tada, kai bus išspręsti pirmieji. Toks sprendimas, viena vertus, leido greičiau ir iki galo apžvelgti didelės apimties darbus, bet, kita vertus, dėl tokio metodo labiau nei visi kiti buvo akcentuojamas realaus Kristaus buvimo sakramente klausimas. Šios krypties pasirinkimas gali būti suprastas, nes nuo Zwinglio doktrinos atsiradimo eucharistinės srities polemikoje realaus Kristaus buvimo sakramente klausimas užėmė pirmąją vietą.

Susirinkimo Tėvai niekada negvildeno visų Eucharistijos klausimų kartu. Antai du esminiai Eucharistijos aspektai – valgis ir auka – buvo aptariami atskirai[1]. Tai svarbus pastebėjimas norint suprasti Tridento doktriną. Susirinkimas aptarė Eucharistijos problemas tik po kelių metų priverstinės pertraukos. 1551 m. spalio 11 d. jis patvirtino *Decretum de Ss Eucharistia* (Dekretą apie Švč. Eucharistijos sakramentą) ir *Canones* (Kanonus) apie realų Kristaus buvimą sakramente ir su juo susijusias problemas[2]. Dar po dešimties metų pertraukos, 1562 m. liepos 16 d. buvo patvirtinta *Doctrina* (Doktrina) ir *Canones de communione sub utraque specie et parvulorum*[3] (Nutarimai apie komuniją dviem pavidalais ir apie komuniją vaikams); dar po trumpo intervalo 1562 m. rugsėjo 17 d. buvo patvirtinta *Doctrina et canones de sanctissimo missae sacrificio*[4] (Doktrina ir nutarimai apie švč. Mišių auką).

---

1 Plg. NEUNHEUSER, B., *L'Eucharistie : II. Au Moyen âge et à l'époque moderne*, Histoire des dogmes, Paris, Cerf, 1966, P. 111.

2 DS 1635–1661.

3 DS 1725–1734.

4 DS 1738–1759.

Realus Kristaus buvimas Eucharistijoje

Diskutuoti klausimai ir Susirinkimo Tėvų deklaracijos aiškiai parodo, kad buvo norėta pabrėžti katalikišką doktriną prieš reformatoriškus teiginius, tačiau nesiekta pateikti išsamią Eucharistijos doktriną[5]. Ypač nesistengta veltis į įvairių grupių doktrininius ginčus. Susirinkimas siekė pabrėžti autentišką doktriną apie Šv. Raštą, Apaštalų Tradiciją, pripažintus Susirinkimus, popiežių konstitucijas ir nutarimus, Bažnyčios Tėvų raštus[6] ir šią doktriną jis troško įtvirtinti. Susirinkimas iš esmės nepatvirtino nieko naujo. Jis tik pristatė doktriną, kuri pamažu, bendromis pastangomis susiformavo iki XII–XIII amžių.

Tad XIII sesijoje Susirinkimo Tėvai apie realų Kristaus buvimą sakramente moko, kad „Mūsų Viešpats Jėzus Kristus, tikras Dievas ir tikras žmogus, po duonos ir vyno konsekravimo tikrai, realiai ir substanciškai yra po jusliniais pavidalais[7]“. Viešpats norėjo, kad Eucharistijos šventimas „būtų mūsų būsimos šlovės ir amžinos laimės laidas.[8]“

Vėliau Tėvai paaiškino ypatingą šio sakramento prigimtį. Dar prieš jį priimant, Viešpats jame yra. Dėka žodžių, Kristaus Kūnas pirmiau yra duonos pavidale ir Kristaus Kraujas pirmiau yra vyno pavidale, bet ir viena ir kita yra kiekviename pavidale dėl natūralaus sąryšio (*naturalis concomitantiae*). Tad visas Kristus totaliai ir tobulai yra kiekviename pavidale ir abiejuose pavidaluose kartu. Kristus yra totaliai ir integraliai duonos pavidale ir bet kurioje šio pavidalo dalyje; jis yra taip pat totaliai ir vyno pavidale ir bet kurioje šio pavidalo dalyje[9].

Kalbėdamas apie pavidalų perkeitimą Susirinkimas teigia:

> „Kadangi mūsų Atpirkėjas Kristus pasakė, jog tai, ką jis aukojo duonos pavidalu, tikrai yra Jo kūnas, tai Bažnyčia visuomet buvo įsitikinusi, ir Susirinkimas iš naujo tai pareiškia, kad konsekruojant duoną ir vyną, visa duonos substancija perkeičiama į mūsų Viešpaties Kristaus Kūno substanciją ir visa vyno substancija – į Jo Kraujo substanciją. Ta perkeitimą Katalikų Bažnyčia teisingai ir tiksliai pavadino transsubstanciacija[10]“.

---

5 Plg. GODEFROY, L, *L'Eucharistie d'après le Concile de Trente*, in Dictionnaire de théologie catholique, t V, Paris, 1924, kol. 1330.

6 Ten pat. kol. 1330.

7 XIII sesija, 1 skyr: „*Principio docet sancta synodus et aperte ac simpliciter profitetur in almo sanctae eucharistiae sacramento post panis et vini consecrationem dominum nostrum Iesum Christum, verum Deum atque hominem, vere, realiter ac substantialiter sub specie illarum rerum sensibilium contineri*“; (DS 1636).

8 XIII sesija, 2 skyr: „*Pignus praeterea id esse voluit futurae nostrae gloriae et perpetuae felicitatis.*.“ (DS 1638).

9 Plg. XIII sesija, 3 skyr: „*.verissimum est tantundem sub alterutra specie atque sub utraque contineri. Totus enim et integer Christus sub panis specie et sub quavis ipsius speciei parte, totus item sub vini specie et sub eius partibus existit*“ (DS 1641).

10 XIII sesija, 4 skyr: „*Quoniam autem Christus redemptor noster corpus suum id, quod sub specie panis offerebat, vere esse dixit, ideo persuasum semper in ecclesia Dei fuit, idque nunc denuo sancta haec synodus declarat, per consecrationem panis et vini conversionem fieri totius substantiae panis in substantiam sanguinis*

Todėl šiam sakramentui turi būti teikiamas garbinimo kultas[11]. Galima iš naujo patvirtinti seną paprotį išsaugoti šią komuniją ir ją nešti ligoniams[12]. Vėliau aiškinamas skirtumas tarp sakramentinės ir dvasinės komunijos priėmimo. Geriausia priimti komuniją abiem būdais: sakramentiniu (realiu) ir dvasiniu[13].

XIII sesijos dekreto apie Eucharistijos sakramentą užbaiga pateikia nuostabiai subalansuotą sintezę, kuri ypač akcentuoja realų Kristaus buvimą sakramente. Vis tik tokie akcentai vėliau turėjo nedėkingų pasekmių. Kristaus realaus buvimo sakramente atskyrimas nuo Mišių aukos sampratos ilgam laikui neleido dogmatiškai sujungti abiejų aspektų. Šis atskyrimas nebuvo nei valinga intencija, nei Susirinkimo Tėvų klaida. Jį tiesiog įtakojo Susirinkimo eigos pertraukimas, kurį sąlygojo to laiko įvykiai[14].

Komunija dviem pavidalais

Diskusijose dėl Komunijos dviem pavidalais išryškėjo bendra nuomonė: tvirtinti, kad dieviškasis įstatymas visiems nurodė priimti komuniją dviem pavidalais, yra eretiška[15]. Tačiau buvo daug diskutuota kitu klausimu: ar dviem pavidalais priimta komunija teikia daugiau malonių? Iškilo ir praktiškas klausimas: kiek reikia leisti, dėl Bažnyčios vienybės, teikti antrąjį pavidalą kai kuriuose Bažnyčios kraštuose?[16]. Galiausiai buvo susitarta dėl esminių dalykų, paliekant kontroversiškus klausimus.

Šitaip XXI sesijos dokumentas nutarė, kad dieviškasis nurodymas, išskyrus Mišias aukojantį kunigą, nė vieno neverčia priimti komuniją dviem pavidalais ir kad komunijos tik vienu pavidalu pilnai užtenka išganymui. Be abejo, komunija dviem pavidalais buvo ilgai teikiama, tačiau pasikeitus papročiui dėl rimtų ir teisėtų priežasčių, Bažnyčia turi galią šį naują paprotį patvirtinti. Dėl šio naujo papročio niekas nepatiria esminės žalos[17]. Klausimas, ar galima leisti tam tikromis aplinkybėmis bei tam tikruose regionams priimti komuniją ir iš taurės, buvo nukeltas vėlesniam svarstymui. Greitai jis buvo visiškai patikėtas tiesiog popiežiaus sprendimui.

---

eius. Quae conversio convenienter et proprie a sancta catholica ecclesia transsubstantiatio est appellata“ (DS 1642).

[11] Plg. XIII sesija, 5 skyr. ir 7 kan. (DS 1643 ir 1657).

[12] Plg. XIII sesija, 6 skyr. ir 7 kan. (DS 1645 ir 1657).

[13] Plg. XIII sesija, 8 skyr. ir 8 kan. (DS 1648 ir 1658).

[14] Plg. BETZ, J; *Lexikon für Theologie und Kirche*, (LThK), 1959, III, 1150, cituoja NEUNHEUSER, B., *op. cit*, p. 123.

[15] Plg. GODEFROY, L, *op. cit*, p. 1330.

[16] Plg. ten pat. p. 1331.

[17] Plg. XXI sesija, 3 skyr. ir 3 kan. (DS 1729).

Mišių auka

Dekreto apie Mišių auką publikavimas buvo galutinis tekstas, daugeliu atžvilgių Susirinkimo mokymo apie Eucharistiją viršūnė. Šis dokumentas, gvildendamas pačią jautriausią temą, atsakė į pačius stipriausius reformatorių puolimus. 1562 m. rugsėjo 17 d. Susirinkimo Tėvai bendru pritarimu iškilmingai dokumentą patvirtino.

Susirinkimas pirmiausia pateikia sakramento įsteigimo įvykį:

> [Kristus], mūsų Dievas ir Viešpats, tik vieną kartą mirdamas ant kryžiaus altoriaus, paaukojo save patį Dievui, kad jiems [žmonėms] pelnytų amžinąjį Atpirkimą. Tačiau kadangi jo kunigystė ir po mirties negalėjo būti atšaukta (žyd 7, 24. 27), per Paskutinę vakarienę, „tą naktį, kurią buvo išduotas“ (1 Kor 11, 23), Jis panoro savo mylimai Sužadėtinei Bažnyčiai palikti regimąją (to reikalauja žmogaus prigimtis) auką. Ji turėjo sudabartinti tik vieną kartą ant kryžiaus paaukotą kruviną auką, kad jos atminimas truktų ligi pasaulio pabaigos, o išganingąja jos jėga būtų atleidžiamos nuodėmės, kurių kasdien padarome. (DS 1740).

Tad nors Viešpats pasiaukojo tik vieną kartą Tėvui ant kryžiaus altoriaus, jis vis tik, Paskutinės vakarienės metu, patikėjo šią regimą auką savo Bažnyčiai, kad jo kunigystė nepasibaigtų jo mirtimi. Apaštalams ir jų paveldėtojams jis nurodė ją aukoti tokiais žodžiais: „Tai darykite mano atminimui“. Per šią auką sudabartinama kruvinoji kryžiaus auka (*repraesentaretur*), kuri įvyko vieną kartą ant kryžiaus dėl visų. Šitaip jos atminimas (*memoria*) išlieka iki pasaulio pabaigos, o jos išganingoji vertė atleidžia nuodėmes, kurias mes padarome kasdien.

Po to Susirinkimo Tėvai paaiškino santykį tarp Mišių aukos ir Kryžiaus aukos bei šio santykio vaisingumą. Kadangi dieviškoje aukoje, kuri vyksta Mišių metu, tas pats Kristus, kruvinu būdu pasiaukojęs ant Kryžiaus altoriaus, slypi ir yra aukojamas nekruvinu būdu, ši auka yra tikra permaldavimo auka:

> „Viena ir ta pati atnaša (*hostia*): tas pats Aukotojas, kuriam dabar patarnauja kunigai, o anuomet jis pats save paaukojo ant kryžiaus; skiriasi tik aukojimo būdas“ (DS 1743).

> „Kadangi toje dieviškoje aukoje, kuri aukojama Mišiose, yra tas pats, nekruvinu būdu aukojamas Kristus, kuris vieną kartą pats save kruvinu būdu paaukojo ant kryžiaus altoriaus […], ta auka tikrai yra atperkamoji auka“ (DS 1743).

Kristaus kruvinos aukos vaisiai gausiai teikiami dėka nekruvino aukojimo. Toliau Bažnyčios aukojama nekruvina auka yra aukojama legitimiai ne tik už nuodėmes, bet ir už tuos, „kurie yra mirę Kristuje ir dar ne visiškai išskaistinti“ (DS 1743).

Susirinkimo mokymas, išmintingai apsiribojantis esminiais dogmos elementais, yra klasikinės vertės katalikų tikėjimo aiškinimas, kuriam suprasti sekančios kartos dės daug pastangų. Šios pastangos bus sunkios ir ne visada apvainikuotos sėkme.

Br. Lukas Skroblas OSB

Literatūra

- DENZINGER, H, (DS) *Symboles et définitions de la foi catholique*, Paris, Cerf, 1997.
- GODEFROY, L, art. *L'Eucharistie d'après le Concile de Trente*, in Dictionnaire de théologie catholique, t V, Paris, 1924. kol. 1330.
- NEUNHEUSER, B., *L'Eucharistie : II. Au Moyen âge et à l'époque moderne*, Histoire des dogmes, Paris, Cerf, 1966.